

POLÍTICA FORESTAL

Objectius estratègics

- Protecció de les selves primàries.
- Incorporar criteris de protecció de boscos madurs i primaris en les estratègies i programes estatals en matèria forestal.
- Creació d'una xarxa de reserves forestals de boscos madurs.
- Protegir elements singulars.

Metodologia d'execució de l'estratègia i accions a desenvolupar

Protecció de les selves primàries

La protecció de les selves primàries o verges que resten al planeta es farà mitjançant la consecució d'un programa pilot de Reducció d'Emissions de la Desforestació i la Degradació dels boscos (REDD+).

El coneixement científic i la consciència pública de l'enorme amenaça que representa el canvi climàtic per a la humanitat i els ecosistemes del món ha crescut ràpidament aquests darrers anys.

En aquest context, la Cimera de Copenhaguen (desembre de 2009) va concloure que la conservació i millora de la gestió de les grans masses forestals del tròpic ha de ser una prioritat de la política internacional. També va identificar el paper crucial de la no desforestació ni degradació forestal en la reducció d'emissions, i així mateix, la necessitat d'incrementar el segrest d'emissions de gasos d'efecte hivernacle mitjançant la preservació dels boscos primaris. Finalment, va haver-hi acord sobre la necessitat de proporcionar inventius econòmics provinents de països desenvolupats, per a la realització d'aquestes accions, mitjançant un mecanisme que inclogui REDD.

REDD+ inclou la conservació de les reserves existents de carboni dels boscos, la seva gestió sostenible i la millora de les reserves de carboni dels boscos en països en desenvolupament. Per tant, tenint en compte que la desforestació representa aproximadament el 18% de les emissions mundials de gasos d'efecte hivernacle (més que tot el sector del transport públic del món), la inclusió d'un mecanisme de Reducció d'Emissions de la Desforestació i la Degradació dels boscos (REDD+) s'ha convertit en una prioritat estratègica per a les polítiques del règim climàtic post-Kyoto, en el marc de la Convenció Marc de les Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic (CMNUCC). En concret, REDD+ busca reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle a través del pagament a les nacions en desenvolupament per a que detinguin la tala dels seus boscos, configurant-se així com a un instrument de mitigació del canvi climàtic a nivell internacional. Per assolir les reduccions en les emissions de CO₂ o conservar les reserves existents, els països REDD+ hauran d'actuar sobre les causes de la desaparició del bosc.

REDD+ representa una oportunitat per aconseguir una aliança entre països en desenvolupament i industrialitzats en benefici del sistema climàtic mundial. Els primers participen en emprendre accions REDD+, i els segons participen compartint els costos d'aquestes accions, finançant-les per a que permetin als països en desenvolupament conservar o utilitzar els seus boscos de manera sostenible al mateix temps que es proporciona als boscos intactes un valor competitiu respecte d'altres usos. A més, la conservació dels boscos tropicals a través de REDD+ ha de fer possible lluitar també contra la pobresa, ja que 1.600 milions de persones, la majoria de països en

desenvolupament, obtenen dels arbres el seu aliment, les seves medicines i el seu mode de subsistència. Així doncs, el Programa promourà, a través de la cooperació, el desenvolupament sostenible en tots els seus vessants: social, econòmic i ambiental.

A nivell estratègic, el Programa Sèlvans pretén centrar-se en la conservació de les reserves existents de carboni en boscos intactes tot proporcionant-los un valor competitiu respecte d'altres usos. Per fer-ho, les línies potencials d'actuació de Sèlvans en REDD+ seran:

- Identificar iniciatives o projectes viables de conservació de reserves de carboni en boscos intactes en països preferentment prioritaris en la cooperació internacional catalana, espanyola o europea, amb la complicitat i el suport de les respectives agències de cooperació internacional al desenvolupament.
- Confeccionar i implementar propostes d'activitats preparatòries d'aquests projectes que puguin ser recolzades per ONU-REDD a través dels mecanismes que es vagin posant a l'abast (l'Estat espanyol és un dels dos països de la UE que han contribuït amb finançament en aquest instrument de cooperació).
- Preparar propostes que puguin ser subvencionades pel Fons Cooperatiu per al Carboni dels Boscos (FCPF) del Banc Mundial (l'Estat Espanyol és un dels 5 països de la UE que hi ha contribuït):
 - Per a l'elaboració i implementació d'estratègies regionals o nacionals REDD+ i de la verificació corresponent, en base al Mecanisme Preparatori (Readiness Mechanism).
 - Per a projectes pilot en països pilot, mercès a incentius provinents del Fons de Carboni de l'FCPF.
- Cercar, amb els suports i avals preliminars, les complicitats necessàries dels governs competents i de les administracions locals i impulsar-ne propostes de cooperació en REDD+.
- Identificar i implicar empreses amb un interès potencial en l'adquisició de bons de carboni REDD+ com a compensació de les seves emissions i canalitzar el fons corresponent cap al pagament per resultats de projectes promoguts per la Fundació Sèlvans en algun país REDD+.
- Promoure també la participació de companyies i organitzacions, sense necessàriament objectius legals d'emissions, en la compra voluntària de bons de carboni, i derivació també cap al fons de pagament per resultats.

Procedimentalment, en països o projectes en què caldrà seguir la seqüència completa de fases, d'acord amb la metodologia per REDD+:

- Elaborar un pla regional o nacional d'actuació (fase 1, preparatòria, mitjançant el pagament per activitats).
- Promoure la consecució d'activitats de recolzament, millorar la governança i enfortir la capacitat institucional (fase 2 d'ampliació, pagament per activitats).
- Conduir la implementació dels plans regionals o nacionals d'actuació i procurar-ne el seu seguiment i la seva verificació (fase 3 d'implementació, pagament per resultats, en funció de les reduccions reals assolides quant a emissions).

En països amb compromisos més avançats o circumstàncies o conjuntures més favorables, en què es poden obtenir més fàcilment resultats tangibles:

- Promoure i gestionar projectes pilot de conservació exemplificant i efectiva de selva primària (fase directa d'ampliació, pagament per resultats)

i parcial per activitats, segurament d'acord amb valors substitutius dels costos d'oportunitat i mitjançant fons habilitats o provinents del mercat comercial de carboni).

Incorporació de criteris de protecció de boscos madurs i primaris en les estratègies i programes estatals en matèria forestal

La incorporació de criteris per a la protecció de boscos madurs a la legislació dels països del món es configura també com a una línia estratègica del Programa Sèlvans. A nivell internacional, aquest procés es faria sobretot a través de l'Assemblea de Nacions Unides i dels seus 192 Estats Membre, mentre que a nivell europeu a través del Parlament i del Consell.

En concret, es pretén que s'estableixin tot un seguit de directrius i recomanacions en matèria de política forestal per tal de que aquestes siguin adoptades pels Estats Membre de l'ONU a escala nacional, les quals haurien de comptar amb normes d'establiment de plans d'ordenació dels recursos forestals i planificació forestal dels forests públics i privats. A la Unió Europea (UE) la legislació hauria de ser aprovada pel Parlament i el Consell (o per alguna d'aquestes dues institucions si, en comptes d'un procediment legislatiu ordinari, es considerés un procediment legislatiu especial), i posteriorment transposada a la legislació nacional per part dels Estats Membre.

Els plans d'ordenació forestal impulsats des de Nacions Unides o la UE s'haurien d'elaborar a nivell nacional i ser gestionats per cada Estat Membre, per instància del titular de la forest o de l'òrgan forestal de la regió, a més d'incloure la consulta a les entitats locals i als propietaris privats, a altres usuaris legítims afectats i a la resta d'agents socials i institucionals interessats.

Per altra banda, en el cas de l'àmbit espanyol, a nivell normatiu i segons l'article 33 de la Ley 43/2003, de 21 de novembre, de montes, s'estableix que les forests públiques i privades han de comptar amb un Pla d'ordenació de recursos forestals (PORF) o instrument de gestió equivalent, l'elaboració del qual es farà per instància del titular del forest o de l'òrgan forestal de la comunitat autònoma, havent de ser aprovats per aquest darrer. A la llei estatal es defineixen com a competències de la comunitat autònoma les següents:

- L'àmbit territorial del PORF són els territoris forestals amb característiques geogràfiques, socioeconòmiques, ecològiques, culturals o paisatgístiques homogènies, d'extensió comarcal o equivalent. Es poden adaptar a aquelles comercialitzacions i divisions d'àmbit subregional plantejades per l'ordenació del territori o altres divisions administratives específiques pròpies de les comunitats autònomes. També es consideren les condicions de mercat dels productes forestals, els serveis i els beneficis generats per les forests per delimitar-les.
- Les comunitats autònomes elaboren i aproven els PORF i en determinen la documentació i el contingut.
- L'elaboració dels plans inclou la consulta a les entitats locals i als propietaris privats, a altres usuaris legítims afectats i a la resta d'agents socials i institucionals interessats, així com els tràmits d'informació pública.

Pel que fa a Catalunya, l'ordenació forestal ha esdevingut en els darrers anys un instrument de planificació particularment eficaç per dur a terme la política forestal. El seu objectiu és organitzar en l'espai i el temps les actuacions de gestió forestal, tenint en compte totes les restriccions del medi i la importància de les externalitats, i fent que els objectius dels propietaris i les demandes de la societat siguin viables a nivell econòmic i ambiental.

Tot i ser d'aplicació la Ley 43/2003 de montes a l'àmbit català, també s'ha

de tenir en compte l'article 14 de la Llei 6/1988, de 30 de març, forestal de Catalunya, el qual estableix que els propietaris o responsables dels terrenys forestals declarats d'utilitat pública han de redactar els seus corresponents projectes d'ordenació forestal (PO) o plans tècnics de gestió i millora forestal (PTGMF); en el cas de finques menors de 25 ha, els plans simples de gestió forestal (PSGF). Mitjançant aquests instruments d'ordenació es planifiquen les actuacions que cal dur a terme en una finca forestal en un termini superior a deu anys, en què cal assolir uns objectius bàsics proposats pel propietari o gestor. En aquest sentit, la vigència dels PTGMF és de 10 a 30 anys, i la dels PSGF de 15.

Tradicionalment, la planificació dels terrenys forestals s'ha associat amb l'objectiu d'augmentar la producció dels boscos. Però, en l'actualitat, l'escassa rendibilitat dels productes fusters i l'interès de la societat per altres usos no productius (conservació, lleure, paisatge, millora d'hàbitats, etc.) s'ha traduït en una tendència al canvi en els mètodes d'ordenació, que aporten més flexibilitat en la planificació i més sensibilitat amb l'entorn natural.

Per tant, l'estratègia a seguir per Sèlvans és introduir criteris específics de protecció de boscos vells i singulars (boscos primaris, madurs o d'especial valor) a les directrius internacionals o a la legislació comunitària, nacional o regional, a nivell de política forestal i ordenació de recursos forestals, tant per boscos públics com privats. En concret, les accions que es proposen són incorporar dos conceptes nous a la normativa o directrius vigents:

- **La destinació de part d'una explotació forestal a reserva forestal en evolució natural.**

Als sistemes forestals cal destinar un percentatge de bosc a evolució natural, encara que mínim (depenent dels romanents de forest poc o gens alterada que pugui haver-hi), si l'objectiu que es busca és millorar la qualitat del bosc i de l'explotació en general i, entre altres factors, millorar també la connectivitat ecològica entre masses forestals. La conformació d'aquestes reserves destinades a evolució natural en cap moment és obstacle per a l'explotació ordinària de la superfície restant, ni tampoc obstrueix el desenvolupament de la política de prevenció d'incendis forestals.

- **La reserva d'un mínim de peus extrafusters (de gran diàmetre) a les zones productores de fusta, a raó de 5-10 peus per hectàrea.**

La protecció de les reserves forestals destinades a evolució natural es conjuga amb la gestió sostenible del la porció explotable, que generalment serà la predominant. A aquest efecte s'ha de procurar la presència d'arbres extrafusters o de gran diàmetre que es deixin a envelliment (entre 5 i 10 peus per hectàrea), ja que desenvolupen una important funció de sanejament forestal i, per altra banda, proporcionen un altre valor afegit atès que el seu millor port i conformació sol correspondre a un millor genotip i, per tant, el proveïment de llavors que fan al bosc és altament interessant per a la regeneració de la forest; així doncs, un arbre vell no implica pèrdues per a l'explotació, sinó tot el contrari. A més, els arbres extrafusters faciliten la dispersió i la connectivitat ecològica fora de la reserva forestal.

Creació d'una subxarxa de boscos madurs dins la xarxa Natura 2000

La xarxa Natura 2000 és una xarxa ecològica europea creada per la Directiva 92/43/CEE del Consell, de 21 de maig de 1992, relativa a la conservació d'hàbitats naturals i de la fauna i flora silvestres (també anomenada Directiva Hàbitats). Actualment, la xarxa es compon de dos tipus d'espais: les zones especials de conservació que han estat catalogades com a Llocs d'Interès Comunitari (LIC) per la Directiva Hàbitats, i les Zones d'Especial Protecció

per a les Aus (ZEPA), incorporades a Natura 2000 i definides per la Directiva 79/409/CEE del Consell, de 2 d'abril de 1979, relativa a la conservació de les aus silvestres (en l'actualitat, Directiva 2009/147/CEE, del Parlament Europeu i del Consell, de 30 de novembre de 2009; també anomenada Directiva Aus).

Per tant, Natura 2000 es configura com el principal instrument per a la conservació de la natura a la UE, el qual tracta d'assegurar la supervivència a llarg termini de les espècies i els hàbitats més amenaçats d'Europa.

L'estratègia de Sèlvans s'emmarca així en la conformació d'una xarxa de boscos madurs a escala europea vinculada a la creació d'un subprograma de la xarxa Natura 2000 per a la conservació d'aquests boscos.

Per l'assumpció d'aquest objectiu seria recomanable iniciar una línia de treball específica per la creació de reserves forestals de boscos madurs, en el si de les actuals zones protegides per la xarxa Natura 2000.

Consolidada aquesta xarxa de boscos madurs, seria oportú, en les circumstàncies adients, impulsar una disposició normativa específica a nivell europeu, per la protecció d'aquest patrimoni, més enllà dels límits estrictes de la xarxa Natura 2000.

Els Estats Membre gestionarien la selecció de les àrees boscoses del seu territori a protegir per tal de conformar una xarxa nacional de zones previstes per a la formació de la subxarxa de boscos madurs, que posteriorment s'integrarien a la xarxa Natura 2000.

La creació d'un fons de conservació o de compensació permetria, en una fase inicial, l'adscripció voluntària dels propietaris forestals al programa de protecció de boscos madurs.

La inclusió d'un bosc en un inventari o catàleg forestal es ponderaria favorablement en les convocatòries d'ajuts corresponents, de forma que s'estimularia indirectament la creació d'aquests mateixos inventaris i catàlegs de boscos madurs per part dels propietaris o institucions públiques locals, contribuint així també al millor coneixement dels boscos madurs del continent europeu.

La conformació d'aquesta xarxa de reserves forestals destinades a evolució natural en cap moment és obstacle per a l'explotació ordinària de la superfície restant, ni tampoc obstrueix el desenvolupament de la política de prevenció d'incendis forestals que pugui haver als Estats Membre, atesa la seva ubicació dispersa i confinada en sectors més apartats, a més de constituir rodals de dimensions generalment petites en comparació amb la resta de la matriu forestal. Per tant, lluny de restar productivitat a la propietat forestal, la conservació del patrimoni forestal singular suposa una oportunitat per incrementar la rendibilitat del bosc.

L'ànima del Programa Sèlvans és impulsar la idea de que als sistemes forestals cal destinar un percentatge de bosc a evolució natural, encara que mínim, depenent dels romanents de forest poc o gens alterada (àmbits més antròpics, espais naturals protegits, zones remotes...), fet que millora la qualitat del bosc en general i, entre altres factors, millora també la connectivitat ecològica entre masses forestals. Paral·lelament, a banda dels beneficis ecològics, també existeixen beneficis vinculats al patrimoni, atractiu turístic, valor cultural i interès científic, els quals es poden traduir també en ingressos per a la propietat (per exemple, incorporant una part dels boscos singulars en l'oferta turística i cultural, canalitzant així el seu patrocini).

Pel que fa seleccionar quins haurien de ser els boscos a seleccionar per compensar el no-aprofitament silvícola i la seva vocació com a reserva forestal, caldria valorar aspectes com l'existència d'arbres centenaris o extrafusters, el predomini de peus de llavor, l'abundància de fusta morta de gran diàmetre, l'evolució de l'estructura arbrada, la bona qualitat del sòl, el pendent baix o

moderat i la presència d'espècies vinculades a aquest tipus de bosc.

Cal especificar que la dinàmica natural d'aquestes reserves forestals és específica i excepcional, i no és necessària cap tipus d'intervenció humana. Un arbre, o una proporció d'aquests, en arribar a la decrepitud, origina una clariana, i obre així la via per a la regeneració espontània del bosc, sense suposar que el bosc es degradi o es perdi: el bosc es perpetua sol. Només seria precisa una intervenció antròpica en determinats casos, quan les condicions alterades del bosc requereixen un primer i únic tractament de naturalització. Per tant, la destinació de rodals a evolució natural, com a reserves forestals, no representa cap abandonament de la forest, sinó un tipus més de gestió.

A més, les reserves forestals es converteixen en un sistema eficient de prevenció fitosanitària per a les zones explotades silvícolament. La presència de cavitats a les soques permet l'existència d'una comunitat de predadors (ocells insectívors o ratpenats, entre d'altres) d'espècies que potencialment podrien esdevenir plaga forestal. Per altra banda, les comunitats de fitòfags dels arbres vells morts en descomposició és diferent que la dels arbres vius i, per tant, no suposen cap vector de plaga per a les zones productores de fusta. Ans el contrari, ja que fan possible la presència d'un volum important d'éssers vius i l'aparició d'una successió d'espècies només pròpies d'aquests ambients.

Pel que fa als àmbits d'Espanya i Catalunya, l'estratègia de Sèlvans és la conformació d'una xarxa espanyola i catalana de boscos madurs a nivell estatal i nacional, que seguiria el model de custòdia en que s'ha bastat la xarxa de reserves forestals de la Diputació de Girona. A més, aquest procés anirà vinculat a la creació a escala europea del subprograma de la xarxa Natura 2000 per a la conservació de boscos madurs amb mecanismes de compensació.

El model seguit a la Diputació de Girona es basa en la conservació de boscos vells i singulars a través de convenis que es signen amb les respectives propietats forestals, tant públiques com privades. La identificació dels boscos d'interès deriva d'una convocatòria d'ajuts de concurrència pública, de forma que la protecció d'aquest patrimoni forestal singular es duu a terme perquè existeix un interès manifest per part del propietari dels terrenys. Un dels punts innovadors del Programa és la compensació econòmica a la propietat forestal amb un pagament dels drets de tala del bosc, de manera que els propietaris dels boscos madurs no han d'assumir personalment el càrrec de la conservació d'un patrimoni que és de tothom. D'aquesta manera es garanteix que, almenys, durant 25 anys no s'hi podrà fer cap explotació. Un cop transcorreguts el termini de 25 anys, la Diputació de Girona ha de procurar un sistema de renovació del rodal com a reserva forestal.

El procés s'inicia amb la publicació d'una convocatòria pública d'ajuts en matèria forestal. Per a cada sol·licitud rebuda correctament dins aquesta convocatòria, es fa una valoració in situ per calcular-ne l'interès com a bosc madur. Una vegada se n'obté l'avaluació conjunta, es seleccionen les propostes més ben puntuades fins a esgotar la partida pressupostària. Però la partida pressupostària pública pot no cobrir totes les necessitats de protecció del territori; és en aquest punt quan es fa necessària la cerca de patrocinadors. En aquest sentit, quan existeix una empresa interessada en col·laborar amb el Programa Sèlvans, es signa un acord o conveni de col·laboració empresarial que finança la compensació al/s propietari/s pels aprofitaments que es deixen d'obtenir si els boscos es destinen a evolució natural durant 25 anys, en lloc de d'explotar-los. Aquesta col·laboració duu associada una sèrie d'avantatges per a l'empresa participant.

Protecció d'elements singulars

Un bosc singular és aquell que presenta valors molt superiors als de la matriu dels boscos que formen el territori. Els valors que fan que un bosc sigui singular van associats a valors de conservació (manteniment i millora de l'estat de conservació i de la biodiversitat), valors socials i culturals, valors productius i valors científics (millora del coneixement dels sistemes forestals). Per altra banda, les singularitats poden vincular-se a l'edat dels arbres que conformen el bosc, a l'escassa intervenció humana, a la presència d'espècies protegides, rares o amenaçades, a l'interès sociocultural i educatiu o a la seva gestió modèlica.

L'estratègia de Sèlvans va encaminada a la protecció d'aquests elements singulars a través de la declaració del patrimoni singular forestal, tant arbres com arbredes d'interès general, per part dels països del món, a través dels seus respectius governs, de la UE o de l'ONU, tenint en compte els que ja hagin pogut ser declarats a nivell nacional o regional, i especialment els que per les seves característiques lligades al grau d'excepcionalitat, haurien de ser-ho.

A Catalunya, per exemple, existeix una protecció específica a nivell nacional per a aquests arbres, que es caracteritzen per les seves grans dimensions, bellesa o edat considerable i, sovint, per les tres coses alhora. En concret, la Generalitat de Catalunya va aprovar l'any 1987 la Declaració d'Arbres Monumentals a través del Decret 214/1987, de 9 de juny. Més endavant, l'any 1998, aprovà la Declaració d'arbres d'interès local i comarcal a través del Decret 47/1998, d'11 de febrer, per a la protecció dels arbres singulars lligats a un interès regional.

Finançament de programes REDD+

L'execució de programes pilot REDD+ requerirà fonts de finançament que fluiran dels països desenvolupats als països en vies de desenvolupament.

Actualment no existeix un consens sobre la procedència exacta del finançament o com es realitzaran els pagaments. No obstant, ja existeixen diverses iniciatives d'acció inicial intergovernamentals i multilaterals dirigides a finançar i desenvolupar les primeres iniciatives REDD+. Aquestes són:

- REDD- Partnership. La xarxa, inaugurada a principis de 2010, està composta per 70 països (desenvolupats i en desenvolupament) amb interessos en REDD+, i des de la qual ja s'ha promès finançament immediat (fast start).
- ONU-REDD. El Programa de Col·laboració de les Nacions Unides sobre REDD, engegat l'any 2008, ha seleccionat actualment 12 països pilot i ha aprovat un total de 51,4 milions de dòlars per 8 d'aquests països.
- Fons Cooperatiu per al Carboni dels Boscos (FCPF). L'associació, que inclou 37 països en desenvolupament i 14 desenvolupats, així com diverses ONG i el sector privat, està administrada pel Banc Mundial. El FCPF inclou un Mecanisme Preparatori (Readiness Mechanism) que proporciona subvencions i ajuda tècnica a països per preparar-se per REDD+; a més, també inclou un Fons de Carboni, a punt de tornar-se operatiu, que pagarà incentius a nivell nacional i regional en països pilot.
- Programa d'Inversió Forestal (FIP). El FIP és una cooperació entre el Banc Mundial, la IFC (Internacional Finance Corporation) i els Bancs de Desenvolupament Regionals, i un sub-fons pertanyien als Fons d'Inversió del Clima. Finançada a dia d'avui amb al voltant de 540 milions de dòlars, pretén recolzar els esforços REDD+ de països en desenvolupament, proporcionant el crèdit provisional inicial (subvencions i préstecs)

per reformes preparatòries i inversions privades vinculades a l'estratègia nacional REDD+. Actualment, el FIP ha seleccionat 8 països pilot.

- Iniciativa Internacional Noruega pel Clima i Boscos. El govern de Noruega s'ha compromès a finançar iniciatives REDD+ amb aproximadament 500 milions de dòlars anuals a canvi d'aconseguir una reducció d'emissions.

Si bé aquestes iniciatives provenen de fons inicials assignats, a mitjà termini s'hauria de requerir ja d'algun tipus de mecanisme de mercat vinculat a les compensacions i, en principi, els pagaments finançarien a continuació accions que permetrien a països en desenvolupament conservar o utilitzar els seus boscos de forma sostenible, proporcionant als boscos intactes un valor competitiu afegit respecte altres usos.

En concret, les fonts de finançament potencials per a REDD+ són:

- Fons Internacionals. Són fons similars als d'ajuda al desenvolupament, i provenen de governs nacionals. Fins a data d'avui, s'han promès 4 mil milions de dòlars pels països socis de REDD+, que es pagaran mitjançant acords bilaterals directes o mitjançant organismes multilaterals com el Banc Mundial o el FMAM (Fons pel Medi Ambient Mundial).
- Fons basats en el compliment. Fons vinculats al compliment dels compromisos de països desenvolupats en quant a la reducció d'emissions de gasos d'efecte hivernacle.
- Compra de crèdits per governs. Dintre el Protocol de Kyoto, els països desenvolupats (l'listats al seu annex 1) tenen objectius legalment vinculants en quant a reducció d'emissions; si aquests no compleixen amb els seus objectius i emeten més del que tenen permès, hauran de comprar bons de carboni. Aquests bons poden provenir de 2 fonts:
 - - D'altres països desenvolupats que hagin emès menys del màxim permès i pugin vendre els drets d'emissió que no hagin utilitzat.
 - - De projectes per reduir emissions de gasos d'efecte hivernacle establerts a països sense objectius de reducció d'emissions (sovint anomenats compensació per emissions de carboni).
- Els pagaments per REDD+ podrien ser finançats mitjançant el pagament de compensacions per emissions de carboni REDD+, regularitzat pels governs de països desenvolupats per complir amb els objectius nacionals.
- Pagaments d'empreses per bons de conservació. Per complir amb els objectius domèstics a països desenvolupats, als sectors industrials que emeten grans quantitats de gasos d'efecte hivernacle se'ls hi assignen els seus respectius objectius i quantitat màxima de drets d'emissió. Alguns països desenvolupats han establert sistemes de compravenda d'emissions, que a nivell d'empresa repliquen els principis del sistema de compravenda d'emissions entre països del Protocol de Kyoto. Així, les empreses podrien comprar els bons de carboni REDD+ com a compensació per les seves emissions.
- Subhastes dels drets d'emissió. Els països desenvolupats poden optar per subhastar part (o la totalitat) dels drets d'emissió disponibles de certs sectors i assignar una proporció dels ingressos generats a activitats específiques relacionades amb el clima, incloent-hi REDD+. Els fons generats es transferirien en aquest cas a un fons que s'utilitzaria per recolzar activitats REDD+, en lloc d'entregar-se directament al govern d'un país o a un projecte REDD+.
- Fons voluntaris. Les companyies i altres organitzacions sense objectius legals d'emissió comprarien bons de carboni de manera voluntària

com a compensació per les activitats que realitzen. Això és una activitat comuna en el sector de l'aviació, així com per molts organitzadors de conferències i esdeveniments internacionals, però és poc probable que generi importants quantitats de diners.

En un primer moment, les activitats dirigides a resoldre problemes intrínsecs com una pobre governança, serien finançades mitjançant pagaments per activitats, ja que no hi ha una manera fàcil de mesurar els resultats en termes de l'àrea de bosc protegida o la reducció d'emissions.

No obstant, a mitjà i llarg termini els pagaments es relacionaran amb la reducció d'emissions de carboni (o en l'augment del carboni segrestat) i realitzats tan sols després de que s'hagin aconseguit en la pràctica reduccions d'emissions (o augment del segrest).

Finalment, pel que fa a com es valorarà el carboni dels boscos i el preu per tona de CO₂ protegida o segrestada, existeixen certes incerteses. Fins a dia d'avui, els valors s'han mogut des dels 5 fins als 20-30 dòlars per tona. Quant més alta sigui la xifra, major serà el potencial del mecanisme per competir amb altres usos de la terra, però més cara serà la seva implementació.

Objectius estratègics

- Integrar boscos no protegits sota criteris de conservació.

Metodologia d'execució de l'estratègia i accions a desenvolupar

La custòdia del territori és un concepte traduït de l'anglès land stewardship i fa referència a un conjunt d'estratègies i tècniques que intenten implicar propietaris i usuaris del territori en la conservació dels seus valors naturals, culturals i paisatgístics i en l'ús responsable dels seus recursos.

La gestió de custòdia intenta evitar la degradació del medi mitjançant processos de restauració ecològica i facilitant l'evolució natural dels ecosistemes, amb l'objectiu de mantenir i assegurar la conservació de la biodiversitat.

Les entitats de custòdia tenen un paper fonamental atès que són les encarregades, mitjançant acords i altres mecanismes, d'aplicar les tècniques que ofereix la custòdia del territori, i de donar suport i assessorament als propietaris.

Un acord de custòdia és un procediment voluntari entre propietari i entitat de custòdia per determinar la manera de conservar i gestionar un territori. Cada acord és únic ja que depèn de les condicions del territori i els objectius de l'entitat i el propietari. Aquest acord pretén alhora informar i conscienciar els propietaris dels valors del seu territori.

Una de les formes d'acord de custòdia més utilitzat és aquell en que el propietari pot donar o vendre les seves terres a una associació o a una agència de l'administració pública, mitjançant la donació, compravenda, permuta o llegat. Són acords que econòmicament presenten certs avantatges fiscals, però que també requereixen d'un suport fiscal o legislatiu.

Altres formes d'acords de custòdia aplicables són aquells en els que no existeix una transmissió de la propietat, sinó que, la cessió es vincula a la gestió de la finca per part de l'entitat de custòdia. Són acords d'arrendament, cessió d'ús o d'usdefruit, així com acords en els que el propietari manté la gestió de la finca (acord verbal, arrendament de serveis, dret real d'aprofitament parcial, entre d'altres).

A diferència d'altres procediments de protecció de l'entorn natural (com és el cas de les figures reglades legislativament, com Parcs naturals o altres), en els pactes de custòdia hi intervenen una major diversitat d'agents. En són exemples les entitats públiques que impulsen la custòdia a través de la legislació, subvencions i millores fiscals, entre d'altres, o la societat civil, institucions i empreses, les quals s'impliquen en la preservació de la natura.

D'aquí la peculiaritat d'aquest concepte, que engloba un procediment de participació voluntari per fomentar el respecte, la conservació i la cultura d'un territori de manera cooperativa entre tots els agents implicats.

Durant el desenvolupament del moviment de custòdia del territori i fins l'actualitat, arreu d'Europa les organitzacions (com la National Trust, pionera a Europa i fundada l'any 1895 al Regne Unit) donen suport a les entitats de custòdia en el desenvolupament de les seves activitats, i posen a disposició un model de custòdia d'acord a les característiques del territori on actuen. Agrupen entitats públiques i privades, propietaris i altres agents implicats, i són un dels motors del moviment de custòdia i un lloc de trobada i d'innovació gràcies als que es poden afrontar reptes de futur.

En aquest sentit, és essencial que es desenvolupi el marc jurídic en torn a la

custòdia del territori vinculada a la legislació europea en matèria de planificació forestal. Aquest desenvolupament ha de contemplar incentius fiscals que reconguin la tasca que els propietaris i les entitats de custòdia duen a terme al contribuir a la conservació del patrimoni natural. Així mateix, s'ha de seguir treballant per aconseguir entitats de custòdia sòlides, tant en la seva estructura com en el seu funcionament.

També el reconeixement social de la custòdia del territori i del paper que juguen les entitats de custòdia i els propietaris per part de les Administracions públiques i de la societat com a eina per la conservació de la natura és una qüestió vital per al seu desenvolupament. Existeix una estreta relació entre aquest reconeixement i la participació ciutadana entorn a la custòdia del territori: en la mesura que la societat valora la custòdia del territori, participa en aquesta i viceversa. Per tant, una prioritat important és arribar a la ciutadania ja que la immensa majoria de la societat mai ha sentit parlar de la custòdia del territori.

PAGAMENTS PER SERVEIS AMBIENTALS

Objectius estratègics

- Equilibrar els beneficis ambientals i els drets de la propietat a través de pagament per serveis ambientals.

Metodologia d'execució de l'estratègia i accions a desenvolupar

A nivell internacional està àmpliament acceptat que els serveis ambientals són aquells que generen el funcionament dels ecosistemes i que són d'utilitat per el benestar de les persones i les societats humanes.

Actualment, per tal de mantenir i garantir aquests serveis, han aparegut noves eines de política ambiental que ajuden a preservar la natura i els serveis ecosistèmics, entre els que destaca el Pagament per serveis ambientals (PSA). Aquest nou instrument mobilitza recursos addicionals, involucra nous actors i, a més, és aplicable a nous àmbits que fins avui s'havien resolt mitjançant recursos menys efectius i amb una despesa econòmica important.

El PSA proposa incentivar els propietaris de recursos ambientals per a què desenvolupin actuacions més sostenibles a canvi d'un aprofitament econòmic (monetari o en espècies) igual o superior al de la seva destrucció. El cost d'aquesta compensació ha de ser, alhora, inferior al cost de pal·liar els efectes de la destrucció del medi que el recurs compensat protegeix. El control del cicle de l'aigua o l'emmagatzemen de CO₂ serien exemples de serveis ambientals a formar part d'un programa d'aquest tipus.

Els programes de PSA són especialment interessants en el context socioeconòmic actual perquè poden contribuir a valorar econòmicament nous serveis que fins ara els ecosistemes proporcionaven gratuïtament, i a més intensificar-ne i allargar-ne els beneficis ambientals.

Per a que un programa de PSA sigui efectiu i assoleixi els seus objectius ha de complir una sèrie de característiques que venen determinades pels vuit elements que en formen part: proveïdors, compradors, intermediaris, servei ambiental, pagament, costos de transacció, condicionalitat i complementarietat. Per a que tots els aspectes ambientals, econòmics, socials i institucionals es tinguin presents a l'hora de dissenyar un programa PSA, és important destacar la necessitat de comptar amb un equip multidisciplinari, de la mateixa manera que és important disposar d'un context legislatiu propici.

Finançament

Els instruments econòmics d'un programa PSA poden finançar-se mitjançant diferents agents, com ara empreses privades, fundacions, administracions públiques o fins i tot ciutadans de forma particular.

Pel que fa al finançament de programes PSA públics, poden considerar-se diferents mecanismes:

- Partides dels pressupostos nacionals. Inclou mesures relativament senzilles d'aplicar com l'ús de deduccions fiscals per incentivar actuacions de conservació i/o millora de serveis ambientals, que un país pot aplicar a l'Impost sobre la Renda (IRPF).
- Impostos ambientals. Aquesta possibilitat consisteix a fer servir el finançament recaptat mitjançant impostos ambientals, no necessàriament relacionats amb el servei ambiental remunerat amb el PSA. El principal exemple és el PSA per a la protecció de zones forestals a Costa Rica, majoritàriament finançat mitjançant un impost sobre el consum

de carburants. A Espanya i Catalunya s'han suggerit algunes activitats que podrien ser objecte d'impostos ambientals, com les emissions de gasos a l'atmosfera, la generació elèctrica nuclear i l'emmagatzematge de residus radioactius, els productes energètics i les emissions de CO₂, les segones residències, els canvis d'usos del sòl, o altres activitats i productes amb especial incidència ambiental.

- Impostos específics als usuaris de serveis ambientals. Aquesta opció es pot fer servir en casos de serveis ambientals locals i ben definits geogràficament, com per exemple els proporcionats per conques hidrogràfiques.
- Mercat de drets de contaminació. Consisteixen en sistemes de comercialització de crèdits per drets de contaminació. Els fons recaptats d'aquesta manera es podrien fer servir per implementar instruments econòmics incentivadors per als proveïdors de serveis ambientals, com per exemple deduccions fiscals, incentius tributaris, i altres tipus d'incentius econòmics lligats a la conservació. En són exemples els crèdits de contaminació desenvolupats en el cas del control de la salinitat a Austràlia, o els permisos de desenvolupament i canvi d'usos del sòl que s'han implementat en alguns aiguamolls als Estats Units.
- Acords voluntaris. L'administració pot promoure la creació d'acords voluntaris privats, és a dir, sent només l'intermediari i no el comprador del servei ambiental.

A més, caldrà una certificació del procés per tal de garantir que les inversions realitzades es destinen i utilitzen adequadament.

BONS DE CONSERVACIÓ

Objectius estratègics

- Equilibrar els beneficis ambientals i els drets de la propietat a través de bons de conservació.

Metodologia d'execució de l'estratègia i accions a desenvolupar

La compensació a la propietat en concepte del carboni acumulat es converteix en un pagament dels múltiples serveis ambientals que generen els boscos madurs o primaris (supervivència de comunitats indígenes, mitigació de la fam i de la pobresa, conservació de la biodiversitat, lluita contra el canvi climàtic, prevenció de l'erosió i provisió d'aigua....).

El sistema de bons de conservació constitueix una proposta del Govern d'Equador com a estratègia ambiental, la intenció de la qual és que les nacions desenvolupades compensin la presència física de la selva equatoriana. L'operació consisteix en l'obtenció de bons de carboni en funció del càlcul de quantes emissions de carboni s'eviten per la conservació del bosc, en comptes de la seva destrucció.

La implementació del sistema implica complir amb algunes condicions fonamentals, entre les quals destaquen:

- L'establiment d'una línia base i d'objectius de reducció de la desforestació a escala nacional o regional.
- El disseny i implementació d'una estratègia de monitorització i seguiment.
- La creació d'incentius econòmics competitius front a la desforestació i canvi d'usos del sòl.
- La identificació de les causes de la desforestació i proposta de mesures per al seu abordatge.

Finançament

Les fonts de finançament tindrien el seu origen en els països desenvolupats, generalment a través de grans empreses que compren els bons per compensar les seves emissions de diòxid de carboni.